

1.6.2026

EOAK/350/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Virve Toivonen

LASTENSUOJELUN JÄLKIHOOLLON TOTEUTUMISESSA USEITA LAINVASTAISUUKSIA HYVINVOINTIALUEELLA

1 KANTELU

Kantelija (jälj. nuori) arvosteli hyvinvointialuetta jälkihuoltensa järjestämisessä.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys ja lausunto (liitteenä) hyvinvointialueelta. Selvityksen antoivat sekä lastensuojelu, joka vastasi nuoren jälkihuollosta toukokuusta 2017 maaliskuuhun 2020, että työikäisten sosiaalipalvelut, joka vastasi nuoren jälkihuollosta huhtikuusta 2020 huhtikuuhun 2024.

Selvitystä pyydettiin erityisesti siitä

- miten ja milloin jälkihuollon suunnitelmat ja lastensuojelulain 76 §:n mukaiset suunnitelmat on tehty ja miten ne on annettu nuorelle tiedoksi sekä miten nuoren tietopyynnot on käsitelty
- miten nuoren tuen tarpeisiin on vastattu jälkihuollon aikana ja miten nuoren tämänhetkistä palvelujen tarvetta on selvitetty sekä mitä palveluja ja tukea nuorelle on järjestetty
- onko asiassa tehty sosiaalihuoltolain tarkoittamaa monialaista yhteistyötä terveydenhuollon kanssa.

Käytettävissäni ovat olleet myös nuoren hyvinvointialueelle 29.4.2024 tekemä muistutus ja siihen 28.8.2024 annettu vastaus.

3 RATKAISU

Katson hyvinvointialueen menetelleen nuoren jälkihuollon järjestämisessä lastensuojelulain vastaisesti.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Jälkihuollon omatyöntekijä

3.1.1 Asiassa saatu selvitys

Nuori kertoi, että hänen sijoituksensa päättyi vuonna 2017. Ennen sijoituksen päättymistä nuori oli yrittänyt selvittää, kuka hänen jälkihuollon työntekijänsä oli, mutta sitä ei osattu kertoa. Nuoren asioita alettiin hoitaa suunnitelmallisesti vasta vuoden 2024 alusta, kun nuorelle oli joulukuussa 2023 nimetty omatyöntekijä. Sitä ennen työntekijät vaihtuivat eikä varsinaista omatyöntekijää ollut. Nuoren jälkihuollon tuki päättyi toukokuussa 2024 nuoren täyttäessä 25 vuotta.

Saamani selvityksen mukaan nuori oli otettu huostaan 2016.

Lastensuojelussa nuorella oli asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka jatkoi myös nuoren jälkihuollon sosiaalityöntekijänä maaliskuuhun 2020 saakka. Ristiriitaisesti tämän kanssa samassa selvityksessä todetaan toisaalla, että nuoren asioissa toimi vuosina 2017–2020 useita eri työntekijöitä eri palveluista, mutta mikään taho ei ottanut kokonaisvastuuta ja johtanut jälkihuollon prosessia. Lastensuojelussa sosiaalityöntekijä ja nuori tapasivat selvityksen mukaan kasvokkain kaksi kertaa vuonna 2018.

Keväällä 2020 nuoren asiakkuus siirtyi hallinnollisesti **työikäisten sosiaalityöhön**. Hyvinvointialueiden aloittaessa vuoden 2023 alussa nuoren jälkihuoltoa toteutettiin työikäisten sosiaalityön ja -ohjauksen tiimissä elokuuhun 2023 saakka, jonka jälkeen asiakkuus siirtyi hyvinvointialueen keskitettyyn täysi-ikäisten jälkihuollon tiimiin. Ajanjaksolla 28.9.2022–31.12.2023 nuorella oli kaikkiaan kolme sosiaalityöntekijää.

Työikäisten sosiaalipalveluista oltiin nuoreen yhteydessä 28.6.– 8.12.2020 yhteensä neljä kertaa toimistotapaamisilla, tekstiviestein ja puhelimitse. Vuoden 2021 aikana nuoreen oltiin sosiaalipalveluista yhteydessä puhelimitse, tekstiviestein sekä toimistotapaamisilla ja kotikäynneillä yhteensä kaksikymmentäneljä kertaa ja vuonna 2022 kahdeksan kertaa.

3.1.2 Arvioni

Lastensuojelulakiin ei sisälly velvoitetta nimetä jälkihuollossa olevalle nuorelle hänen asioistaan vastaavaa työntekijää, mutta sosiaalihuoltolain 42 §:n 1 momentin nojalla sosiaalihuollon – tässä tapauksessa lastensuojelun – asiakkaalle on nimettävä omatyöntekijä.

Saman pykälän 3 momentin mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai muun erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevän työntekijän on oltava sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä ja tehtävä on hoidettava virkasuhteessa. Erityistä tukea tarvitsevalla henkilöllä tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 3 §:n 3 kohdan mukaan henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia hakea ja saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalvuuja kognitiivisen tai psyykkisen vamman tai sairauden, päihteiden ongelmakäytön tai muun riippuvuusikäyttämisen, usean yhtäaikaisten tuen tarpeen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Saamani selvityksen valossa olen siinä käsityksessä, ettei kysymys vastuutyöntekijästä ole ollut lastensuojelun jälkihuollossa (5/2017–3/2020) selvää, ja joka tapauksessa nuori on tavannut omatyöntekijäänsä vain kaksi kertaa vuonna 2018. Työikäisten sosiaalihuollossa (5/2020–5/2024) nuoren omatyöntekijöitä ei mainita, mutta heitä on selvityksen perusteella ollut useita. Erityisesti vuosina 2021 ja 2022 nuoreen on oltu melko aktiivisesti yhteydessä, vaikka selvityksestä ei käykään ilmi, kenen aloitteesta yhteydenotot ovat toteutuneet. Vuosien 2023 yhteydentoista ei ole enää lainkaan mainintoja.

Totean, että jälkihuolto on tärkeä nivelvaihe huostaanotetun ja sittemmin täysi-ikäistyneen, itsenäistymässä olevan nuoren elämässä ja se turvaa osaltaan huostaanoton tavoitteiden toteutumista. Sijaishuollosta itsenäistymässä olevat nuoret tarvitsevat usein runsaasti apua, tukea ja ohjausta elämänhallintaan ja arjessa selviämiseen. Ilman ohjausta ja opetteluä nuoret eivät välttämättä tiedä oikeuksistaan eivätkä osaa itsenäisesti hakeutua palvelujen piiriin.

Pidän selvänä, että vastuu jälkihuollon aikaisesta yhteydenpidosta nuoreen on omatyöntekijällä, jonka tulee selvittää nuorelle hänelle kuuluvat oikeudet ja viranomaisten velvollisuudet sekä huolehtia siitä, että jälkihuollossa oleva nuori saa riittävästi ohjausta ja tukea jälkihuollollisten oikeuksiensa turvaamiseen. Olen useissa ratkaisuissani korostanut, että jälkihuoltoon sisältyy nuoren tukemista myös muulla tavoin kuin palveluin ja taloudellisella tuella. Nuorta ei voida jättää jälkihuollossa selviytymään yksin, vaan omatyöntekijän on varmistuttava siitä, että nuori saa riittävät valmiudet ja tuen itsenäiseen elämään. Totean vielä, että saamani selvityksen perusteella asiassa ei ole viitteitä siitä, etteikö nuori olisi halunnut vastaanottaa sinänsä vapaaehtoisuuteen perustuvaa jälkihuollon tukea ja palveluita, vaan on päinvastoin itse yrittänyt olla asiassa aktiivinen.

Pidän todennäköisenä, että omatyöntekijän puute ja työntekijöiden jatkuva vaihtuminen ovat vaikuttaneet siihen, että nuoren laissa turvattu oikeus jälkihuollon tukeen on pitkälti jäänyt toteutumatta sellaisena kuin se on lastensuojelulaissa tarkoitettu. Kun kyseessä on ollut nuori, joka on tuonut esiin tarvitsevansa mahdollisesti laaja-alaista ja moniammatillista tukea ja siihen liittyviä palveluja, pidän moitittavana myös sitä, ettei asiassa ole arvioitu nuoren tarvetta sosiaalihuoltolain erityiselle tuelle eikä nuoren asiakirjoissa ole mitään dokumentaatiota sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tukemisesta tai terveydenhuollon ja koulutuksen piiriin ohjaamisesta.

Moitteeni kohdistuvat ennen kaikkea lastensuojelun vastuulla olleeseen jälkihuollon järjestämiseen. Nuoren siirryttyä työikäisten palveluihin jälkihuolto näyttää jollain tavoin käynnistyneen. Tästä huolimatta myös työikäisten palveluista minulle piiryy kuva toiminnasta, jossa työntekijät ovat alati vaihtuneet, eikä vastuu ole selkeästi ollut tietyllä henkilöllä. Pidän siksi epätodennäköisenä, että työikäisten sosiaalipalveluissakaan olisi ollut kokonaiskuvaa nuoren tilanteesta ja sen edellyttämistä palveluista.

Näkemykseni mukaan omatyöntekijän puute on vaikuttanut myös siihen, millaista apua ja tukea nuori on jälkihuollossaan saanut. Käsittelen tätä tarkemmin kohdassa 3.3.

Pidän menettelyä erittäin moitittavana. Toimenpiteeni ilmenee kohdasta 4.

3.2 Jälkihuoltosuunnitelmat ja asiakaskirjaukset

3.2.1 Asiassa saatu selvitys

Nuori kertoi, ettei hän ollut saanut asiakassuunnitelmiaan ja epäili, ettei niitä ollut tehty.

Saamani selvityksen mukaan nuoren sijaishuollon asiakassuunnitelma oli päivitetty vähän ennen nuoren täysi-ikäistymistä maaliskuussa 2017. Tämän jälkeen lastensuojelussa ei tehty jälkihuoltosuunnitelmia. Nuoren ensimmäinen varsinainen jälkihuoltosuunnitelma laadittiin työikäisten sosiaalityössä syyskuussa 2022. Suunnitelmaa päivitettiin huhtikuussa 2024 eli noin kuukautta ennen nuoren jälkihuollon asiakkuuden päättymistä.

Saamassani selvityksessä todetaan vielä, että nuoren jälkihuollon kirjaukset sekä lastensuojelussa että työikäisten sosiaalipalveluissa ovat kaikkiaan erittäin niukkoja. Esimerkiksi toukokuusta 2017 maaliskuuhun 2020 löytyy yhteensä neljä kirjausta, joiden perusteella on hyvin hankala saada kokonaiskuvaa nuoren silloisesta elämäntilanteesta ja haasteista.

3.2.2 Arvioni

Lastensuojelulain 76 §:n 1 momentin nojalla jälkihuolto on järjestettävä nuoren tuen tarpeisiin perustuvan asiakassuunnitelman mukaisesti. Lastensuojelulain 30 §:n 5 momentin mukaan jälkihuollossa olevaa lasta tai nuorta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle tai nuorelle ja hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaaville. Myös jälkihuollon suunnitelmaan on muiden asiakassuunnitelmien tavoin merkittävä nuoren mielipiteet ja suunnitelma on tarkistettava säännöllisesti vastaamaan nuoren mahdollisesti muuttuvia tuen tarpeita.

Sosiaalihuoltolain 41 §:n nojalla jälkihuollon asiakassuunnitelman laatimisesta vastaavan viranhaltijan on huolehdittava siitä, että käytettävissä on kotiutuvan tai itsenäistyvän lapsen tai nuoren tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista.

Sosiaalihuollon asiakaslain 5 §:n mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa, erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on vaikutusta asiakkaan asiassa.

Saamastani selvityksestä ilmenee, ettei nuoren jälkihuollon suunnittelu ole toteutunut siten kuin lastensuojelulaki, sosiaalihuoltolaki ja sosiaalihuollon asiakaslaki edellyttävät.

Lastensuojelun järjestämisen tulee lähtökohtaisesti aina perustua asiakkaalle laadittuun suunnitelmaan. Palvelujen järjestämiseksi ja jälkihuollossa olevan nuoren oikeuksien toteuttamiseksi jälkihuoltosuunnitelman merkitys on keskeinen. Jälkihuollon tarve kartoitetaan ja arvioidaan jälkihuoltosuunnitelmassa, johon on kirjattava nuoren tarvitseman erityisen tuen ja avun tarve sekä käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet.

Lailisuusvalvontakäytännössäni olen pitänyt tärkeänä, että jälkihuollon suunnittelu aloitetaan niin varhain, että palvelujen jatkuvuus voidaan turvata. Jälkihuoltosuunnitelman luonteesta johtuen olen pitänyt jälkihuollossa olevan lastensuojelun asiakkaan oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeänä sitä, että suunnitelma on nuoren ja jälkihuoltotyöntekijän käytettävissä viimeistään silloin, kun jälkihuolto-oikeuskin alkaa.

Jälkihuollosta vastuussa olevan viranhaltijan on jälkihuoltoa suunniteltaessa ja toteutettaessa tehtävä tarvittaessa sosiaalihuoltolain tarkoittamaa monialaista yhteistyötä. Tuen onnistumisen kannalta on tärkeää, että nuori itse osallistuu jälkihuoltonsa suunnitteluun ja että suunnitelmaa myös aktiivisesti päivitetään tuen tarpeiden muuttuessa.

Nuoren oikeus jälkihuoltoon alkoi maaliskuussa 2017. Ensimmäinen jälkihuollon asiakassuunnitelma tehtiin vasta maaliskuussa 2020. Suunnitelmaa on päivitetty vain kerran ja vasta nuoren jälkihuollon ollessa jo päättymässä. Monialaisen työskentelyn tarvetta ei ole edes arvioitu eikä nuori itse ole ollut lainkaan tietoinen asiakassuunnitelmastaan.

Pidän menettelyä erittäin moitittavana. Toimenpiteeni ilmenee kohdasta 4.

3.3 Jälkihuollon tuki

3.3.1 Asiassa saatu selvitys

Nuori kertoi, että vuosina 2017–2023 hänen asioihinsa tartuttiin vain, jos nuori oli itse yhteydessä sosiaalihuoltoon, ja tällöinkin hoidettiin vain kiireelliset asiat. Nuorta kehoitettiin hoitamaan asioita itsenäisesti, vaikka nuori kertoi yhteydenotoissaan vakavan traumataustan ja neuroepätyypillisten piirteidensä vuoksi tarvitsevansa paljon apua. Nuori mm. jätettiin itse etsimään terapeuttia ja hän sai kertomansa mukaan vähemmän harrasterahaa kuin olisi kuulunut.

Saamani selvityksen mukaan **lastensuojelussa** nuorella oli tukitoimena AAPO-ohjaajan tapaamiset vuosina 2019–2020. AAPO-ohjaaja tuki nuorta lähinnä talouteen ja työllistymiseen liittyvissä asioissa.

Vuonna 2017 nuorelle maksettiin itsenäistymisvaroja 1 100 euroa autokoulun suorittamista varten ja 186,87 euroa muihin tarkoituksiin. Autokouluun myönnettiin vielä jälkihuollon taloudellista tukea 232 euroa. Vuonna 2018 nuoren harrastuksia tuettiin jälkihuollon taloudellisena tukena 216,36 eurolla. Muita merkintöjä harrastusrahan pyytämisestä tai maksamisesta ei ole kirjattu. Lisäksi nuorelle myönnettiin jälkihuollon taloudellista tukea 299 euroa asunnon kalustukseen vuonna 2018.

Työikäisten sosiaalipalveluissa nuorelle tarjottiin säännöllisesti sosiaaliohjausta ja neuvontaa taloudenhallintaan, kuten laskujen maksamiseen sekä tulojen ja menojen suunnitteluun. Sosiaalityöntekijän tapaamisten lisäksi nuori sai tukea Aapo-ohjauksesta, jossa häntä mm. autettiin ottamaan yhteyttä mielenterveyspalveluihin ja seurakunnan diakoniatyöhön. Nuorta myös avustettiin Kelan etuuksien ja vammaistuen hakemisessa. Nuoren kokonaistilanteen selvittämiseksi konsultoitii eri asiantuntijoita, kuten talous- ja velkaneuvontaa velkajärjestelyasiassa. Nuori kieltäytyi sosiaaliohjaajan tarjoamista vastaanottoajoista sekä kotikäynneistä. Nuorelle tarjottiin myös välitystilipalvelua asumisen turvaamiseksi ja taloudellisen tilanteen vahvistamiseksi, mutta hän ei ottanut sitä vastaan.

Vuosina 2021 ja 2022 nuorta ohjeistettiin ja kannustettiin tapaamisilla kartoittamaan itsenäisesti sopivaa psykoterapeuttia.

Jälkihuollon taloudellisena tukena nuorelle myönnettiin pajatoimintaa musiikin tekemiseen sekä suun terveydenhuoltoon siltä osin, kuin Kelan perustoimeentulotuki ei sitä kattanut.

3.3.2 Arvioni

Lastensuojelulain 76 §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä jälkihuolto lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma huomioon ottaen tukemalla lasta tai nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on.

Lastensuojelulaki ei määritä tarkemmin jälkihuoltoon kuuluvia palveluja. Sisällöllisesti palvelut voivat olla hyvin erilaisia; ratkaisevaa on nuoren asiakassuunnitelmassa määritelty tuen tarve. Jälkihuollon tukeen voi kuulua mm. lapsen tai nuoren asumisen järjestäminen, tuki opiskeluun tai työhön ja siihen valmentautumiseen, terveydenhuollon palvelujen, sosiaalityön ja sosiaalipalvelujen järjestäminen, taloudellinen tuki sekä tarvittaessa lapsen tai nuoren vanhempien tukeminen. Subjektiiivisena oikeutena hyvinvointialueen on kuitenkin järjestettävä jälkihuoltoa siinä laajuudessa kuin nuori sitä välttämättä tarvitsee.

Lailisuusvalvojana minulla ei ole mahdollisuuksia arvioida sitä, millaista tukea ja minkä verran nuori jälkihuoltonsa aikana tarvitsee. Tämän arviointi kuuluu nuoren omatyöntekijälle. Totean kuitenkin, että nuoren jälkihuollon tuki on saamani selvityksen valossa painottunut pitkälti taloudelliseen tukeen. Kun nuoren asioista vastaavaa omatyöntekijää ei ole tosiasiallisesti ollut eikä nuoren tarpeisiin vastaavaa jälkihuoltoa ole suunniteltu, puuttuvat erityisesti lastensuojelun järjestämästä jälkihuollosta kokonaan nuoren sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tukemiseen tähtäävät toimet tai terveydenhuollon ja koulutuksen piiriin ohjaaminen, samoin kuin itsenäiseen elämään ohjaava ja rinnalla kulkeva tuki, jota omatyöntekijän tulisi nuorelle tarjota. Selvityksessä todetun mukaisesti tällöin on syytä olettaa, että lastensuojelulain velvoittamaa vastuuta nuoren jälkihuollosta ei ole lastensuojelussa toteutettu lainmukaisesti ja riittävässä laajuudessa.

Pidän laiminlyöntiä moitittavana. Toimenpiteeni ilmenee kohdassa 4.

3.4 Jälkihuollon jälkeinen tuki

3.4.1 Asiassa saatu selvitys

Nuori kertoi kokevansa, että hän on osin jälkihuollon puutteiden vuoksi velkaantunut ja hänen itsenäistymistaitonsa ovat jääneet vajaaksi. Hän kertoi, ettei hän pärjää aikuissosiaalityön turvin, etenkin, kun alueen resurssit ovat pienet.

Nuoren asiakassuunnitelmasta 11.4.2024 käy ilmi, että nuoren asiassa oli sovittu siirtoneuvottelu jälkihuollosta työikäisten sosiaalipalveluihin ja että nuori on ollut hyvinvointialueen soteasematiimin palveluissa 28.5.2024 alkaen. Häneen on tuon jälkeen oltu yhteydessä puhelimitse, tekstiviestein tai toimistotapaamisilla yhteensä yhdeksän kertaa. Nuorelle on myönnetty taloudellista tukea asumisen turvaamiseksi sekä selvitetty nuoren kokonaistilannetta. Sosiaalityöntekijä on järjestänyt verkostotapaamisen mielenterveys- ja päihdepalveluissa tuen kartoittamiseksi ja ohjeistanut vammaispalveluhakemuksen tekemisessä. Nuoren asiassa on tehty yhteistyötä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa, ja 9.1.2025 alkaen nuorelle on myönnetty tuettu asuminen kotiin arjen hallinnan ja asumisen turvaamiseksi. Sosiaalityön palvelu on myönnetty 31.5.2025 saakka.

3.4.2 Arvioni

Viranomaisen erityinen velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyi nuoren täyttäessä 25 vuotta. Lastensuojelulain 76 §:n 2 momentin mukaan jälkihuollon päättyessä sosiaalityöntekijän on tarvittaessa laadittava yhdessä nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet. Suunnitelman tarkoituksena on korostaa sitä, ettei itsenäistymässä olevaa nuorta tule tässä vaiheessa jättää yksin, vaan hänet tulee tarvittaessa ohjata ja saattaa hyvinvointialueen muiden palvelujen piiriin (HE 252/2006 vp, s. 187–188).

Minulla ei ole moitittavaa nuoren siirtymästä jälkihuollosta nuorille aikuisille tarkoitettujen perustason palveluiden piiriin. Siirtymän sujumiseen ovat mitä ilmeisemmin vaikuttaneet nuoren asioita joulukuussa 2023 hoitamaan siirtyneet vastuutyöntekijät. Pidän positiivisena minulle kantelun perusteella välittyneestä kuvasta siitä, että he ovat hoitaneet nuoren asioita siten kuin lastensuojelulaki edellyttää.

Asia ei tältä osin anna aiheutta toimenpiteisiini.

3.5 Muistutukseen vastaaminen

3.5.1 Asiassa saatu selvitys

Nuori kertoi tehneensä jälkihuollonsa järjestämisestä muistutuksen huhtikuussa 2024. Muistutukseen vastattiin vasta lokakuussa 2024 ja vastaus oli vajavainen.

Saamani selvityksen mukaan nuori teki muistutuksen 29.4.2024. Muistutus koski ajanjaksoa 28.9.2022–12/2023 ja sisällöllisesti vain puuttuvia asiakassuunnitelmia eikä siihen annetussa vastauksessa siksi käsitelty kaikkia jälkihuollon toimenpiteitä tai erikseen esimerkiksi työntekijöiden vaihtumista. Muistutusvastauksessa kuitenkin todettiin, että nuorella oli tarkasteluajanjaksolla ollut kolme eri sosiaalityöntekijää ja että tämä oli voinut osaltaan vaikuttaa nuoren asioiden hoitamiseen.

Vastaus muistutukseen viivästyi, koska muistutus ohjautui ensin väärälle taholle ja tietojen kokoaminen asiakastietojärjestelmästä vei aikaa. Asiaa pahoiteltiin nuorelle. Muistutusvastauksen viivästyminen ei hyvinvointialueen mukaan kuitenkaan aiheutunut nuorelle kohtuutonta haittaa.

3.5.2 Arvioni

Sosiaalihuollon asiakaslain 23 §:n 2 momentin mukaan toimintayksikön tai johtavan viranhaltijan on kirjattava muistutus ja käsiteltävä se asianmukaisesti ja annettava siihen kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa muistutuksen tekemisestä. Vastaus on perusteltava.

Muistutusmenettelyn tarkoituksena on mahdollistaa joustava ja nopea keino esittää mielipiteensä sille taholle, joka palveluista vastaa ja jolla on mahdollisuudet vaikuttaa tilanteen pikaiseen korjaamiseen. Sosiaalihuollon asiakaslaisissa ei ole erikseen säädetty määräaikaa muistutukseen vastaamiselle, mutta oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä kohtuullisena aikana on pidetty enintään noin kuukautta tavanomaisissa muistutusasioissa tai 1–2 kuukautta asian ollessa erittäin ongelmallinen ja vaatiessa selvitystyötä.

Totean, että näkemykseni mukaan muistutusvastauksessa on otettu kantaa niihin seikkoihin, joita nuori on muistutuksessaan tuonut esille.

Muistutus tehtiin 29.4.2024 ja siihen annettu vastaus on päivätty 28.8.2024. Nuori kertoi saaneensa muistutusvastauksen tiedoksi lokakuussa 2024. Tältä osin kantelu ja siihen saamani selvitys ovat siten keskenään ristiriitaiset. Koska asiassa on käynyt selväksi, ettei hyvinvointialueella juurikaan ole nuorta koskevia asiakirjoja ja kirjauksia, en pidä kaikin osin uskottavana hyvinvointialueen väitettä siitä, että tietojen kokoaminen olisi vaatinut erityistä selvitystyötä. Joka tapauksessa nuori on saanut tekemäänsä muistutukseen vastauksen aikaisintaan neljä kuukautta sen tekemisen jälkeen. Koska viivästys on myönnetty ja sitä on pahoiteltu nuorelle, asia ei anna minulle aiheutta muuhun kuin, että kiinnitän jatkossa hyvinvointialueen huomiota muistutusvastausten käsittelyaikoihin.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.1.2, 3.2.2 ja 3.3.2 esittämäni käsitykset lainvastaisuuksista lastensuojelun jälkihuollon järjestämisessä järjestämistä vastuussa nykyisin olevan hyvinvointialueen tietoon. Samalla kiinnitän sen huomiota muistutusvastausten käsittelyaikoihin kohdassa 3.5.2 todetuin tavoin.

Lisäksi totean seuraavan.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamies voi laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksen tapahtuneen virheen oikaisemiseksi tai epäkohdan korjaamiseksi. Oikeusasiamies on tässä tarkoituksessa tehnyt myös esityksiä hyvityksen suorittamisesta henkilölle, joka on ollut oikeudenloukkauksen kohteena.

Oikeusasiamiehen hyvitysesitys voi liittyä vahingonkorvauslain mukaisen vahingon korvaamiseen, oikeuden tai vapauden loukkaamisen hyvittämiseen taikka lain vastaisesta menettelystä aiheutuneen vahingon tai epäoikeudenmukaisuuden tuntemuksen, vääryyskokemuksen tai muun sellaisen korvaamiseen tai hyvittämiseen. Hyvitys voi olla aineeton toimenpide, kuten pahoittelu, anteeksipyyntö tai rahallinen korvaus.

Kuten olen edellä kohdissa 3.1.2, 3.2.2 ja 3.3.2 todennut, kantelijan jälkihuollon järjestämisessä on menetelty lainvastaisesti ja kantelijan lastensuojelulain mukainen oikeus jälkihuoltoon on jäänyt toteutumatta. Tämä on loukannut erityisen haavoittuvassa asemassa olevan nuoren oikeutta erityiseen suojeluun ja viime kädessä perustuslain 19 §:n 3 momentissa turvattuihin riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin. Näiden oikeuksien loukkauksia ei voida enää oikaista tai korjata.

Ensisijaisesti kyse on nyt ollut aiemmin kunnan järjestämisvastuulle kuuluneista asioista, joista hyvinvointialue ei ole ollut vastuussa lastensuojelun järjestämisvastuun siirryttyä vasta 1.1.2023 hyvinvointialueille.

Esitän tämän vuoksi, että hyvinvointialue harkitsisi käytettävissään olevin keinoin, millä tavalla se voisi hyvittää kantelijalle hänen kokemansa oikeudenloukkauksen. Pyydän hyvinvointialuetta olemaan tässä tarkoituksessa sopivalla tavalla yhteydessä kantelijaan ja ilmoittamaan minulle **31.8.2026 mennessä**, mihin toimenpiteisiin esitykseni on antanut sille aihetta.

Edellä todetuissa tarkoituksissa lähetän jäljennöksen päätöksestäni hyvinvointialueelle.